

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΕΠΙ ΤΩΝ ΕΙΣ -Ū ΚΑΙ -ō ΟΝΟΜΑΤΩΝ ΤΗΣ ΑΘΕΜΑΤΟΥ ΚΛΙΣΕΩΣ

Εἰς τὴν κατηγορίαν τῶν φωνηεντολήκτων ὀνομάτων τῆς ἀθεμάτου κλίσεως ἰδιάζουσαν θέσιν κατέχουν τὰ παρέχοντα θέμα εἰς -ū⁽¹⁾ καὶ -ō, τὰ ὁποῖα, παρὰ τὸν σχετικῶς μικρὸν ἀριθμὸν των, ἐνεφάνισαν ποικίλας ἐξελίξεις δημιουργούσας δυσχερείας κατὰ τὴν ἐρμηνείαν καὶ τὴν γενικωτέραν κατάταξιν αὐτῶν. Τοῦτο θὰ ἠδυνάμεθα νὰ εἴπωμεν ὅτι κατ' ἀρχὰς ὀφείλεται εἰς τὸ γεγονός ὅτι, εἰ καὶ ἐκληρονομήθησαν εἰς σχετικῶς μικρὸν ἀριθμὸν, ἐν τούτοις διὰ τὴν ἰδιάζουσαν ἐννοιολογικὴν καὶ μορφολογικὴν θέσιν των διετηρήθησαν μέχρι καὶ σήμερον, ἐκ παραλλήλου δ' ἐνετάχθησαν εἰς τοὺς ἐκάστοτε κρατοῦντας γενικοὺς φωνητικοὺς καὶ μορφολογικοὺς νόμους καὶ οὕτω διεμόρφωσαν ποικίλιαν τύπων καί, προκειμένου περὶ τῶν εἰς -ū, σάλον ἐν ἀναφορᾷ πρὸς τὴν τονικὴν αὐτῶν τοποθέτησιν.

Πράγματι, καὶ διὰ προχείρου ἐξετάσεως δύναται τις νὰ διαπιστώσῃ ὅτι ἡ διατήρησις τῆς τόσον ἀσθενοῦς κατ' ἀριθμὸν κατηγορίας τῶν ὀνομάτων τούτων ὀφείλεται εἰς τοὺς κάτωθι παράγοντας :

1. Εἰς τὸ ὀλιγοσύλλαβον τῶν τύπων. Τὰ πλεῖστα τῶν ὀνομάτων αὐτῶν εἶναι δισύλλαβα, μέγα μέρος τῶν εἰς -ū μονοσύλλαβα, ἐλάχιστα δὲ ἀποτελοῦνται ἐκ τριῶν συλλαβῶν, ὧν τὰ πλεῖστα, ἰδίᾳ τῶν εἰς -ō, κύρια ὀνόματα.

2. Ἐκτὸς ὀλίγων ἐξαιρέσεων, ἅπαντα εἶναι συγκεκριμένα οὐσιαστικὰ ἀναφερόμενα εἰς ἀπλᾶς ἐννοίας τοῦ ὕλικου καὶ πολιτιστικοῦ βίου ἢ κύρια ὀνόματα θεοτήτων ἰδίᾳ, ἢτοι λέξεις μὴ ἐπιδεκτικαὶ ἀντικαταστάσεως, ἐφ' ὅσον ἢ ὑπ' αὐτῶν προσφερομένη ἔννοια ἦτο ἀπολύτως καταληπτὴ εἰς τὰς εὐρείας λαϊκὰς μάζας.

Οὕτω παρατηροῦμεν ὅτι ἤδη ἀπὸ τῶν ἀρχαίων χρόνων οἱ ὑπερδισύλλαβοι εἰς -ū καὶ -ō τύποι, ἐφ' ὅσον μάλιστα ἐδήλουν ἀφηρημένας ἐννοίας, κατέστησαν ἐξαιρετικῶς σπάνιοι, ἐν συνεχείᾳ δ' ἐξηφανίσθησαν ἀντικατασταθέντες ὑπὸ ἄλλων περισσότερον ἀνταποκρινομένων πρὸς τὰς ἐκφραστικὰς ἀπαιτήσεις τῆς γλώσσης, τοιαύτη δ' ὑπῆρξε λόγου χάριν ἡ πορεία τῶν λέξεων ἀβολητὸς AB 322, Ἐτυμ. Μ. 3, γελαστὺς Καλλ. Δῆλ. 329, τετρακτὺς Πλουτ. 2, 381, ἀμφαντὺς Γόρτ. 21, χιλιοστὺς Ξεν. ΚΠ 2, 4, 3, φιβάλωος Ἀριστ. Ἀχ. 802, κᾶ. (2). Ἀντιθέτως,

1) Περὶ τῶν εἰς -ū ὀνομάτων ἰδὲ καὶ William Gunnerson, History of u stems in Greek, Diss. Chicago 1905.

2) Περὶ τῆς τάσεως πρὸς περιορισμὸν τῶν ὀνομάτων τούτων ἰδὲ καὶ P. Chantraine, La Formation des noms en Grec ancien, Paris 1933, σελ. 119—120.

τύποι υπερδισύλλαβοι, δηλωτικοί ὅμως συγκεκριμένων ἐνοιῶν, διετηρήθησαν μέχρι καὶ σήμερον, τὸ αὐτὸ δὲ παρατηρεῖται καὶ εἰς τὰ κύρια ὀνόματα, ἐνῶ τοῦναντίον ἐπὶ δύο συνωνύμων ὧν τὸ μὲν τρισύλλαβον, τὸ δὲ δισύλλαβον, διετηρήθη μόνον τὸ δισύλλαβον, ὡς ἐν τοῖς ἄσταχς Β 148, Ἡροδ. 5, 92 καὶ στάχυς, ἐνθα τὸ ἄσταχς ἄγνωστον ἦδη καὶ εἰς τὴν ἀττικὴν διάλεκτον (1), κ.ἄ.

Κατὰ ταῦτα, τὰ ὀνόματα εἰς -ῦ καὶ -ῶ, περιορισθέντα ἔτι διὰ τῆς ἀπομακρύνσεως τῶν πλείστων ἐκ τῶν ἀνηκόντων εἰς αὐτὰ τρισυλλάβων τύπων, ἀπετέλεσαν ἰδίαν σαφῶς διακρινομένην τῶν ἄλλων κατηγορίαν, παραμεινάντα δ' ἔκτοτε ἐν σταθερᾷ χρήσει παρέχουν κατὰ λίαν ἐναργῆ τρόπον τὰς ποικίλας ἐναλλαγὰς τῶν ἐκάστοτε φωνητικῶς καὶ μορφολογικῶς κρατούντων ἐν τῇ ἑλληνικῇ.

Α' Ὀνόματα εἰς -ῦ

Τὸ -ῦ τῶν ὀνομάτων τούτων προέρχεται ἐκ μεταπτωτικῆς συστολῆς τῶν μακροφώνων διφθόγγων τῆς Ἰνδοευρωπαϊκῆς $\bar{a}w$, $\bar{e}w$, $\bar{o}w$ ὡς κάτωθι :
 $\bar{a}w > \bar{d}w > \bar{u}$, $\bar{e}w > \bar{d}w > \bar{u}$, $\bar{o}w > \bar{d}w > \bar{u}$, ἦτοι τὸ προτακτικὸν μακρὸν φωνῆν τῆς διφθόγγου συνεστᾶλη εἰς \bar{d} , ἐν συνεχείᾳ δὲ συναيرهθὲν μετὰ τοῦ ὑποτακτικοῦ στοιχείου w ἀπέδωκε \bar{u} (2).

Πόσον ὑπῆρξε τὸ χρονικὸν διάστημα κατὰ τὸ ὅποιον τὸ -ῦ τοῦτο διετήρησε τὴν ποσότητά του ἀδιαφόρως τῆς φύσεως τοῦ ἐπομένου καταληκτικοῦ γράμματος δὲν δυνάμεθα νὰ γνωρίζωμεν, φαίνεται ὅμως ὅτι ἦδη εἰς χρόνους Ἰνδοευρωπαϊκοὺς ἤρχισε νὰ διασπᾶται εἰς \bar{u} ἐὰν ἡ κατάληξις ἤρχιζεν ἀπὸ φωνήεντος (3). Τοιοῦτοτρόπως τὰ ὀνόματα ταῦτα ἀπέκτησαν καὶ συνεσταλμένην βαθμίδα ἐκπροσωπηθεῖσαν τελικῶς δι' ἀπλοῦ -u μετὰ τὴν σίγησιν τοῦ w (F).

Ἀπὸ ἀπόψεως κατατάξεως δυνάμεθα νὰ τὰ διακρίνωμεν εἰς τὰς ἐξῆς κατηγορίας ἀναλόγως τοῦ ἀριθμοῦ τῶν συλλαβῶν, τῆς φύσεως αὐτῶν, καὶ τοῦ τόνου :

α) Μονοσύλλαβα τοῦ τύπου *δρῦς*, *μῦς*.

β) Δισύλλαβα ἐκ μονοσυλλάβου θέματος μετὰ προθετικοῦ φωνήεντος περισπώμενα (4) τοῦ τύπου *ἰχθῦς*, *ὄφρῦς*.

γ) Δισύλλαβα περισπώμενα ἄνευ προθετικοῦ φωνήεντος τοῦ τύπου *ἰλύς*, *κλιτύς*.

δ) Δισύλλαβα παροξύτονα ἄνευ προθετικοῦ φωνήεντος τοῦ τύπου *πίτυς*, *βότυς*.

1) Ἡ παρατήρησις αὕτη οὐδόλας ὑποδηλοῖ τάσιν τῆς ἀττικῆς διαλέκτου πρὸς ἀπομάκρυνσιν λέξεων μετὰ προθετικοῦ ἢ εὐφωνικοῦ ἄ.

2) Ἰδ. Ed. Schwyzer, Griechische Grammatik, München 1953, τόμ. 1, σελ. 350b καὶ 345b—346.

3) Ἰδ. Ed. Schwyzer, ἐνθ. ἀν., τόμ. 1, σελ. 350c.—Διάφορος εἶναι ἡ γνώμη τοῦ P. Chantraine θεωροῦντος τὴν διάσπασιν αὐτὴν ὡς νεωτέραν ἰδ. P. Chantraine, Morphologie Historique du Grec, Paris 1947, σελ. 91, § 92.

4) Τὴν ἀρχαιότητα τῆς συναρέσεως ταύτης τονίζει ἰδιαίτερος ὁ Χατζιδάκις ἰδ. Γ. Ν. Χατζιδάκι, Ἀκαδημικὰ Ἀναγνώσματα, τόμ. Α', Ἐν Ἀθήναις 1924, σελ. 68, σημ.—Περὶ τῆς ἐν συνεχείᾳ δξύνσεως τῶν τύπων τούτων ἰδὲ κατωτέρω.

Αἱ ἀνωτέρω κατηγορίαι, ἐξαιρέσει τῆς δευτέρας καὶ τρίτης, τῶν ὁποίων ἡ πρὸ ἀλλήλας διαφορὰ σχετίζεται μόνον πρὸς τὸ θέμα, ἐμφανίζουν οὐσιώδεις διαφορὰς εἰς τὸ κλιτικὸν σύστημα ἀφορώσας εἰς τὴν ποσότητα τοῦ -υ καὶ εἰς τὴν θέσιν τοῦ τόνου.

Τρόπος σχηματισμοῦ

1. Μονοσύλλαβα τοῦ τύπου δρυς

	Ἐνικὸς	Πληθυντικὸς	Δυϊκὸς
Ὄνομαστικὴ	δρυ-ς	δρῦν -ες>δρῦες	δρῦν -ε>δρῦε
Κλητικὴ	δρυ-	δρῦν -ες>δρῦες	δρῦν -ε>δρῦε
Αἰτιατικὴ	δρυ-ν>δρῦν	δρυ-νς>δρῦς	δρῦν -οἶν>δρῦοἶν
Γενικὴ	δρῦν -ός>δρῦός	δρῦν -ῶν>δρυῶν	δρῦν -οἶν>δρῦοἶν
Δοτικὴ	δρῦν -ι>δρῦτι	δρυ-σι (¹)	δρῦν -οἶν>δρῦοἶν

Ἐπὶ τῶν ἀνωτέρω παρατηρητέα τὰ ἐξῆς :

Ὁ τόνος εἰς τὰς ἀσθενεῖς πτώσεις παρέμεινεν ἐπὶ τῆς ληγούσης κανονικῶς διὰ τὸ δισύλλαβον τῶν τύπων (²). Ἀναλογικὴ βράχυνσις τοῦ -ῦ εἰς τοὺς μονομοσυλλάβους τύπους δὲν ἐγένετο, ὅπως συνέβη λόγου χάριν εἰς τὰ ὀνόματα τοῦ τύπου ἰχθῦς, διότι ἐνταῦθα ὁ διαχωρισμὸς ἦτο σαφῆς στηριζόμενος ἐπὶ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν συλλαβῶν καὶ συνεπῶς οὐδεμία ἀνάγκη συνέτρεχε περαιτέρω ἀλλοιώσεως τῶν πτωτικῶν τύπων.

Εἰς τὴν αἰτιατικὴν ἐνικοῦ παρὰ τὸν ὀμαλὸν σχηματισμὸν εἰς -ν ἀπαντᾷ καὶ -ᾶ, ἥτοι *δρυᾶ* Κοῖντ. Σμ. 3. 280, ὅπερ ἀποτελεῖ μεταγενέστερον σχηματισμὸν κατ' ἐπίδρασιν τῶν δισυλλάβων.

Τὸ ἐν τῇ ἀνωτέρω κατηγορίᾳ ἀνήκον σῦς (ῦς) παρέχει διπλοτυπίαν ἀξιόλογον διὰ τὴν ἐν ἀρχῇ λέξεως διατήρησιν τοῦ -σ. Οὕτως, ἐνῶ εἰς πάσας τὰς διαλέκτους ἡ λέξις παρέχεται κανονικῶς ἄνευ τοῦ σ, εἰς τὸν "Ὀμηρον ἀπαντᾷ ἐκ παραλλήλου ῦς καὶ σῦς, ὡς σνός σ 209, σνι Λ 193, ὑός Κ 284, ῦες Ψ' 32, κλπ.

Τὸ φαινόμενον τοῦτο, μοναδικὸν καὶ ἀφορῶν ἀποκλειστικῶς εἰς τὴν ὀμηρικὴν γλῶσσαν, οὐδεμίαν σχέσιν δύναται νὰ ἔχη πρὸς τὴν καθόλου ἐξέλιξιν τοῦ κληρονομηθέντος σ ἐν ἀρχῇ λέξεως πρὸ φωνήεντος ἢ ἐν μέσῳ λέξεως μεταξὺ φωνήεντων, καθ' ἣν τὸ γράμμα τοῦτο εἰς χρόνους προῖστορικοὺς ἐτράπη ἤδη ἐν πάσῃ τῇ ἑλληνικῇ γλώσσῃ εἰς Η, ἐν συνεχείᾳ δὲ εἴτε διετηρήθη ἢ δάσυνσις, εἴτε δι'

1) Εἰς τὴν ἀττικὴν διάλεκτον τὸ -υ βραχύ, περὶ οὗ ἰδὲ P. Chantraine, *Grammaire Homérique*, t. I (Phonétique et Morphologie), Paris 1958, σελ. 222.

2) Ἰδ. P. Chantraine, *Morphologie Historique du Grec*, ἐνθ. ἀν., σελ. 52, § 60.

ἀναλογίας ἢ ἀνομοιώσεως ἐδημιουργήθη ψίλωσις καὶ οὕτω παρὰ τὰ ἡγοῦμαι, ἀλλομαι ἔχομεν καὶ ἐπάλλμενος, παρὰ τὸ δλος, τὸ ὀμηρικὸν οὔλος, κλπ. (1).

Φαίνεται, λοιπόν, ὅτι τὸ ὀμηρικὸν σῦς ἀποτελεῖ δάνειον ἄλλης ἰνδοευρωπαϊκῆς γλώσσης, ἐν ἣ τὸ ς διετηρήθη ἐν ἀρχῇ λέξεως πρὸ φωνήεντος, ὅτι δὲ ἦτο λέξις ἄλλης ἀρχῆς. Ὡς τοιαύτην ὁ Lejeune θεωρεῖ τὸν βαλτικὸν τύπον *kyū-ἀπαντῶντα ὑπὸ τὴν αὐτὴν ἔννοιαν (2).

Εἰς τὴν αὐτὴν κατηγορίαν ἐντάσσεται, τέλος, καὶ τὸ σιγμόληκτον μῦς, παρέχον θέμα εἰς -ū μετὰ τὴν μεταξὺ φωνηέντων σίγησιν τοῦ σ (3).

2. Διούλλαβα τοῦ τύπου ἰχθῦς, κλιτῶς μετὰ ἢ ἄνευ προθετικοῦ φωνήεντος

	Ἐνικὸς	Πληθυντικὸς	Δυϊκὸς
Ὄνομαστική	ἰχθῦς	ἰχθῦν-ες>ἰχθῦες	ἰχθῦν-ε\ἰχθῦε
Κλητική	ἰχθῦ-	ἰχθῦν-ες<ἰχθῦες	ἰχθῦν-ε\ἰχθῦε
Αἰτιατική	ἰχθῦ-η>ἰχθῦν	ἰχθῦ-νς>ἰχθῦς	ἰχθῦν-οιν>ἰχθῦοιν
Γενική	ἰχθῦν-ος>ἰχθῦος	ἰχθῦν-ων>ἰχθῦων	ἰχθῦν-οιν>ἰχθῦοιν
Δοτική	ἰχθῦν-ι>ἰχθῦι	ἰχθῦ-σι	ἰχθῦ-οιν>ἰχθῦοιν

Εἰς τὴν κατηγορίαν τῶν ὀνομάτων τούτων ὁ τόνος ἀνεπιβάσθη εἰς τὰς ἀσθενεῖς πτώσεις συμφώνως πρὸς τὸν νόμον τοῦ Wheeler (4) καὶ οὕτως ἔχομεν ἰχθῦος ἀντὶ *ἰχθῦος καὶ ἰχθῦι ἀντὶ *ἰχθῦι, ἦτοι τὸν τόνον εἰς τὴν παραλήγουσαν, ἐφ' ὅσον αἱ τρεῖς τελευταῖαι συλλαβαὶ παρέχουν δάκτυλον (-ύ).

Παρὰ τὸ ἀνωτέρω κλιτικὸν σύστημα ἀνεπτύχθη καὶ ἕτερον ἐξωμαλισμένον, ἔνθα τὸ υ βραχὺ εἰς τοὺς μεταγενεστέρους καὶ τελικῶς ἐπικρατήσαντας τύπους ἰχθῦς, ἰχθῦ, ἰχθύν, ἰχθῦσι. Ἡ βράχυνσις αὕτη, ὀρμηθεῖσα πιθανῶς ἀπὸ τῆς ὀνομαστικῆς πληθυντικοῦ ἰχθῦες, ἐπεξετάθη εἰς πάσας τὰς πτώσεις πλὴν τῆς αἰτιατικῆς πληθυντικοῦ, ἔνθα ἡ μακρότης τοῦ υ- παρέμεινεν ἐνισχυθεῖσα προφανῶς ὑπὸ τῆς ἀντεκτάσεως.

Ἐκ παραλλήλου εἰς τὴν αἰτιατικὴν ἐνικοῦ καὶ πληθυντικοῦ παρὰ τὰ κανονικὰ ἔχομεν καὶ -α ἀντὶ -ν καὶ -ας ἀντὶ -ς, ἦτοι ἰχθῦα καὶ ἰχθῦας, ὄφρους, κλπ. Ὁ παράλληλος οὗτος σχηματισμὸς, ὀφειλόμενος εἰς ἐπίδρασιν τοῦ -ας τῶν συμφωνολήκτων (5) κατὰ τὸ σχῆμα ἰχθῦας—ἰχθῦα, ὄφρους—ὄφρυα (6), εἶναι κοινὸς

1) Ἰδ. M. Lejeune, Traité de Phonétique Grecque, Paris 1955, σελ. 77, § 73. Δι' αἰτιολόγησιν τοῦ εἰς τὰς ἀνωτέρω θέσεις ὑπάρχοντος σ ἰδ. Γ. Ν. Χατζιδάκι, Ἀκαδημικὰ Ἀναγνώσματα, ἔνθ. ἀν., τόμ. Α', σελ. 439—440, § 18, καὶ Ed. Schwyzer, τόμ. Α', ἔνθ. ἀν., σελ. 307γ—308.

2) Ἰδ. M. Lejeune, ἔνθ. ἀν., σελ. 77, σημ. 1.

3) Ἰδ. P. Chantraine Morphologie Historique du Grec, ἔνθ. ἀν., σελ. 92, σημ. 11.

4) Ἰδ. M. Lejeune, ἔνθ. ἀν., σελ. 269, § 315.

5) Ἰδ. P. Chantraine, Morphologie Historique du Grec, ἔνθ. ἀν., σελ. 92.

6) Ἰδ. K. Brugmann—A. Thumb, Griechische Grammatik, München 1913, σελ. 260.

παρ' Ὀμήρῳ καὶ Ἡροδότῳ, ἐνῶ ἀντιθέτως εἰς τὴν ἀττικὴν διάλεκτον ἐπικρατεῖ ὁ κανονικὸς συνηρημένος τύπος (1).

Εἰς τὴν ὀνομαστικὴν πληθυντικοῦ ἔχομεν εἰς τὴν ἀττικὴν διάλεκτον καὶ ἰχθύς, Ἄλ. Κωμ. 261, κατ' ἐπίδρασιν τῆς αἰτιατικῆς πληθυντικοῦ (2), ἐνῶ εἰς τὴν δοτικὴν ἐνικοῦ εὐρίσκομεν παρ' Ὀμήρῳ συνηρημένους τύπους, ὡς ἰξυῖ ε 231, κ 544, *πληθυῖ* λ 514, π 105, X 458 (3), εἰς δὲ τὴν γενικὴν πληθυντικοῦ συναίρεσιν ἔχομεν καὶ εἰς τὴν γλῶσσαν τῶν τραγικῶν, ἐνθα -ῦν ἀντὶ -ύων, ὡς Ἐρινῶν Εὐρ. Ἰφ. Τ. 970, κ.ξ.

3. Δισύλλαβα ἄνευ προθετικοῦ φωνήεντος παροξύτονα

	Ἐνικὸς	Πληθυντικὸς	Δυϊκὸς
Ὀνομαστικὴ	βότρῦ-ς	βότρῦϖ -ες)βότρῦες	βότρῦϖ -ε)βότρῦε
Κλητικὴ	βότρῦ-	βότρῦϖ -ες)βότρῦες	βότρῦϖ -ε)βότρῦε
Αἰτιατικὴ	βότρῦ-η)βότρῦν	βότρῦ-νς)βότρῦς	βοτρῦϖ -οιν)βοτρῦοιν
Γενικὴ	βότρῦϖ -ος)βότρῦος	βοτρῦϖ -ων)βοτρῦων	βοτρῦϖ -οιν)βοτρῦοιν
Δοτικὴ	βότρῦϖ -ι)βότρῦι	βότρῦ-σι	βοτρῦϖ -οιν)βοτρῦοιν

Ἡ ἐν τῇ δοτικῇ πληθυντικοῦ παρατηρουμένη διαφορὰ πρὸς τὰ περισπώμενα κατὰ τὴν θέσιν τοῦ τόνου ὀφείλεται εἰς τὴν ποσότητα τοῦ -υ, ἥτοι ἔχομεν *βότρουσι* καὶ ὄχι **βοτρῦσι*, διότι ἡ παραλήγουσα εἶναι μακρὰ καὶ συνεπῶς δὲν δύναται νὰ ἐφαρμοσθῇ ὁ νόμος τοῦ Wheeler.

Εἰς τὴν αἰτιατικὴν ἀμφοτέρων τῶν ἀριθμῶν ἔχομεν καὶ πάλιν τὸν παράλληλον σχηματισμὸν εἰς -α καὶ -ας, ὀφειλόμενον προφανῶς εἰς ἀναλογικὰς ἐπιδράσεις καὶ ἀπαντῶντα συνήθως παρ' Ὀμήρῳ, ὡς *νέκυας* λ 94, ἀλλὰ καὶ *νέκυς* ω 470, κλπ.

Β' Ὀνόματα εἰς -ῶ

Τὸ -ῶ τῶν ὀνομάτων τούτων ἀποτελοῦν νεώτερον σχηματισμὸν τοῦ *οῶ (4) (ἐκ τοῦ ὄω, πρβλ. *βοῦς*), ἀντιπροσωπεύεται δι' ἐλαχίστων ὀνομάτων δηλωτικῶν φυτῶν, ὡς *φλέως*, *φιβάλεως*, συγγενικῶν σχέσεων, *πάτρως* (=θεῖος ἐκ πατρός), *μήτρως* (=θεῖος ἐκ μητρός), ὕλης, κλπ.

1) Πρβλ. A. B. (44. 22) «*ἰχθύς* : ἡ αἰτιατικὴ τῶν πληθυντικῶν ἀττικώτερον ἢ περ *ἰχθύας*»—Ἰδὲ καὶ ἐν Fr. Blass, *Grammatik des neutestamentlichen Griechisch*, Göttingen 1896, σελ. 15.

2) Ἰδ. P. Chantraine, *Morphologie Historique du Grec*, ἐνθ. ἀν., σελ. 91.

3) Ἡ συναίρεσις υῖ)υῖ ἀπαντᾷ συχνάκις παρ' Ὀμήρῳ εἰς τὴν δοτικὴν ἐνικοῦ πλὴν τῶν μονοσυλλάβων· ἰδ. Γ. Ν. Χατζιδάκι, Ἀκαδημεικὰ Ἀναγνώσματα, ἐνθ. ἀν., τόμ. Α', σελ. 302.

4) Ἰδ. Ed. Schwyzer, ἐνθ. ἀν., σελ. 480.

1. Τρόπος σχηματισμοῦ

	Ἐνικὸς	Πληθυντικὸς	Δυϊκὸς
Ὄνομαστικὴ	ἦρος (¹)	ἦρων -ες>ἦρωες	ἦρων -ε>ἦρωε
Κλητικὴ	ἦρος	ἦρων -ες>ἦρωες	ἦρων -ε>ἦρωε
Αἰτιατικὴ	ἦρων -η>ἦρωα	ἦρων -νς>ἦρωας	ἦρων -οιν>ἦρώοιν
Γενικὴ	ἦρων -ος>ἦρωος	ἦρων -ων>ἦρώων	ἦρων -οιν>ἦρώοιν
Δοτικὴ	ἦρων -ι>ἦρωι (²)	ἦρων -σι>ἦρωσι	ἦρων -οιν>ἦρώοιν

2. Παρατηρήσεις

Εἰς τὸν ἀνωτέρω τρόπον σχηματισμοῦ προσθετέοι καὶ οἱ κάτωθι παράλληλοι τύποι:

α) Ἐνικὸς Ἀριθμὸς

Ὄνομαστικὴ: ἦρος (ἢ ἦρῶς) ἐπιγραφικῶς (³).

Αἰτιατικὴ: ἦρω, Πλάτ. Πολ. 391, Ἀπολλ. Ροδ. Β 766, κλπ. κατὰ τὴν αἰτιατικὴν ἄλω (⁴), εἴτε κατὰ συναίρεσιν ἐκ τοῦ ἦρωα (⁵)· ἦρων, Ἡροδ. Ι, 167, Ἀριστοφ. Ἀποσπ. 283, κατ' ἐπίδρασιν τοῦ -ν τῆς αἰτιατικῆς, καὶ ἐξ αὐτοῦ ἦρωα (Συρακοῦσαι). Κατὰ τὸν Brugmann ὁ τύπος οὗτος φέρει τὸ ἐπίθημα -ν (⁶).

Γενικὴ: ἦρω, Δημ. 419, 22, Πaus. 10, 4, 10. Ὁ σχηματισμὸς ἀναλογικὸς ἐπίσης πρὸς τὴν γενικὴν λεῶ τῆς θεματικῆς κλίσεως (⁷).

β) Πληθυντικὸς Ἀριθμὸς

Ὄνομαστικὴ: ἦρωες κατὰ συναίρεσιν ἐν Ἀριστοφ. Ἀποσπ. 283.

Αἰτιατικὴ: ἦρωες, Αἰσχ. Ἀγαμ. 516, Λουκ. Δημ. Ἐγκωμ. 4, ἀναλογικῶς πρὸς τὴν ὀνομαστικὴν.

Δοτικὴ: ἦρώεσσι καὶ ἦρώνεσσι (Συρακοῦσαι), ἔνθα ἡ -εσσι ἀναλογικὴ πρὸς τὰ οὐδέτερα σιγμῶληκτα τοῦ τύπου νέφος, τὸ δὲ -ν ἀναλογικὸν ἐκ τοῦ ἦρων,

1) Εἰς τὴν λέξιν ταύτην ὁ Brugmann ὑποθέτει ὅτι ἡ συλλαβὴ -ρω- ἀντιπροσωπεύει ἰνδοευρ. \bar{r} . Συνεπῶς ἡ πρώτη μορφή αὐτῆς θὰ ἦτο * $\bar{e} \bar{r} \bar{w}$. πρβλ. K. Brugmann—A. Thumb, ἔνθ. ἀν., σελ. 216, § 180.—Ἴδὲ τοῦ αὐτοῦ καὶ ἐν IF 9, σελ. 372 κέξ.

2) Συνηθέστερον ἦρω πρβλ. H 453, Θ 483, Ἀριστοφ. Ὀρν. 1485, κλπ.

3) Ἴδ. P. Kretschmer ἐν «Glotta» 15, σελ. 306.

4) Ἴδ. Ed. Schwyzer, τόμ. Α', ἔνθ. ἀν., σελ. 480, 7.

5) Ἴδ. K. Brugmann—A. Thumb, ἔνθ. ἀν., σελ. 260, § 255.

6) Ἴδ. K. Brugmann—A. Thumb, ἔνθ. ἀν., σελ. 260, § 255.

7) Ἴδ. P. Chantraine, Morphologie Historique du Grec, ἔνθ. ἀν., σελ. 64, σσμ. 1.

ἤρωνα περὶ ὧν ἐγένετο ἀνωτέρω λόγος. Τοῦ σχηματισμοῦ τούτου μετὰ τοῦ -ν- πρέπει νὰ ὑποθέσωμεν καὶ ἄλλους τύπους μὴ παραδοθέντας.

Τέλος, παρὰ τὸ -ō, ἀμετάβλητον καθ' ὅλον τὸ κλιτικὸν σύστημα τῶν ὀνομάτων τούτων (1), ἀπαντᾷ ἐνίοτε καὶ -ο εἰς ποιητικὰ κείμενα ἰδίᾳ (2), ἔτι δὲ καὶ ὁ τύπος ἠροῖσμός ἐν τινι αἰολικῇ ἐπιγραφῇ τοῦ Γ' π.Χ. αἰῶνος (3).

1) Ἰδ. Ed. Schwyzer, ἐθν. ἀν., τόμ. Α', σελ. 480.—Περὶ τῆς διατηρήσεως τοῦ -ō ἐξ ἐπιδράσεως τῆς ὀνομαστικῆς ἐπὶ τοῦ ὑπολοίπου κλιτικοῦ συστήματος ἴδε Ἰ. Ν. Χατζιδάκι, Ἀκαδημεικὰ Ἀναγνώσματα, ἐθν. ἀν., τόμ. Α', σελ. 377.

2) Ἰδ. Ed. Schwyzer, ἐθν. ἀν., τόμ. Α', σελ. 480.

3) Ἰδ. K. Brugmann—A. Trumb, ἐθν. ἀν., σελ. 68, § 42.